

24.8.2016

Työ- ja elinkeinoministeriö

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain ja työttömyysturvalain muuttamisesta

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt Työttömyyskassojen Yhteisjärjestöltä lausuntoa ot-sikossa mainitusta luonnoksesta palvelulain ja työttömyysturvalain muuttamisesta.

Työkokeilu soveltuvuuden arvioimiseksi

Työ- ja elinkeinoministeriö esittää, että työkokeilun käyttötarkoitusta laajennettaisiin ko-keiluluonteisesti. Työkokeilua olisi mahdollista käyttää työnhakijan soveltuvuuden arvioi-miseksi ennen työsopimuksen tekemistä. Säännökset, jotka koskevat työkokeilua soveltu-vuuden arvioimiseksi olisivat voimassa määräajan: vuodet 2017 ja 2018.

Työkokeiluna järjestetään nykylainsäädännön mukaisia toimenpiteitä, joiden ajalta makset-tavat etuudet ja kokeilun keskeyttämisen seuraamukset eroavat olennaisesti nyt ehdote-tusta työkokeilusta soveltuvuuden arvioimiseksi. Tämä aiheuttaa varmasti hämmennystä sekä toimeenpanijoiden että työttömien keskuudessa. Yhteisjärjestön käsityksen mukaan olisi ollut selvempää, että toimenpiteelle olisi valittu muista työkokeiluista selkeästi erot-tuva nimitys. Lisäksi tiedonkulkuun TE-toimistoista etuuden maksajille tulee kiinnittää huo-miota. Olennaista on, että työnhakijoille selvitetään etukäteen perusteellisesti, mikä merki-tys eri työkokeiluilla on heidän etuusoikeutensa ja -määränsä osalta.

Omaehtoinen opiskelu

Työ- ja elinkeinoministeriö esittää täsmennyksiä omaehtoista opiskelua koskeviin säännök-siin. Yhteisjärjestö kiinnittää huomiota siihen, että omaehtoiseen opiskeluun sisältyy jo en-tisestään huomattavissa määrin TE-toimistojen harkintavaltaa. Esitetyt muutokset lisäävät tätä harkintavaltaa jonkin verran. Hakijan näkökulmasta TE-toimiston harkintavalta on on-gelmallinen, koska se heikentää ennakoitavuutta eikä hakijoiden yhdenvertainen kohtelu-kaan toteudu parhaalla mahdollisella tavalla. Hakijalla ei ole mahdollisuutta valittaa TE-toimiston harkintavaltansa nojalla antamista ratkaisuksista, joten hakijoiden oikeusturva ei tältä osin toteudu.

Omaehtoisen opiskelun ajalta ei enää maksettaisi kulukorvausta. Muutos heikentää sitä kannustavuusvaikutusta, että työnhakijat omaehtoisesti pyrkisivät kehittämään ammattitai-toaan työmarkkinakelpoisuutensa lisäämiseksi, johon omaehtoisen opiskelun tukemisella pyritään. Lisäksi samaan aikaan on eduskunnan käsittelyssä hallituksen esitys (113/2016),

24.8.2016

jonka mukaan aktiivitoimenpiteiden - mukaan lukien omaehtoinen opiskelu - ajalta maksettavan korotusosan tasoa lasketaan.

Palkkatuki

Palkkatukea koskevien säännösten muuttamisen tarkoituksena on esityksen mukaan suunnata palkkatukea nykyistä selvemmin työttömyyden pitkittymisen ehkäisemiseen, mikä sinänsä on kannatettava tavoite. Työttömyyden pitkittymisen uhka todettaisiin esityksen mukaan profilointityökälun avulla. Yhteisjärjestö suhtautuu varauksellisesti profilointityökälun virheettömyyteen ja pelkää, että pelkästään profilointityökälun luottaminen voi johtaa siihen, että henkilöt, jotka tarvitsevat tukitoimia työllistyäkseen, jäävät ilman tukitoimia.

Palkkatuetusta työstä (joitain poikkeuksia lukuun ottamatta) kertyisi työssäoloahtoon vain 75 %. Tältä osin palautetaan järjestelmään muutama vuosi sitten poistettu, järjestelmää turhaan monimutkaistava elementti. Yhteisjärjestö kiinnittää huomiota siihen, että koska työssäoloahtoon liittyy olennaisesti palkanmäärittely, tällainen prosentuaalinen hyväksi lukeminen aiheuttaa väistämättä tulkintaongelmia. Näitä ongelmia varten tarvitaan työttömyyskassoille taas varsin yksityiskohtaisia soveltamisohjeita. Ongelmilta vältyttäisiin, jos palkkatuetettu työ luettaisiin työssäoloahtoon kokonaisuudessaan, eikä tällaisella muutoksella olisi juurikaan taloudellista vaikutusta.

Työttömyyskassat olisivat valmiita harkitsemaan myös sitä, että ne maksaisivat palkkatuen siltä osin, kun kyse on niiden jäsenien työsuhteista. Toimeenpanossa voitaisiin käyttää hyväksi tietoa palkkatuetusta työskentelystä työssäoloahtoon seurannassa.

Starttiraha

Esityksessä esitetään starttirahan keston ja tasoon rajoituksia, mutta vastaavasti lisätään niitä tilanteita, joissa starttirahaa voidaan myöntää. Yhteisjärjestö pitää esitettyjä muutoksia sinänsä tarkoituksenmukaisina.

Työttömyyskassat olisivat valmiita maksamaan starttirahan omille jäsenilleen.

Liikkuvuusavustus

Esityksessä ehdotetaan, että työttömyyskassat alkaisivat maksaa uutta etuutta: liikkuvuusavustusta, joka korvaisi nykyiset matka-avustuksen ja muuttokustannusten korvauksen.

Yhteisjärjestö ei sinänsä vastusta esitettyä muutosta. Yhteisjärjestö kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että liikkuvuusavustusta koskevien säännösten soveltaminen käytännön tilanteisiin voi osoittautua oletettua monimutkaisemmaksi. Miten pitäisi suhtautua työsopimukseen, jossa työajaksi on sovittu 0-40 tuntia viikossa, maksetaanko avustus osaviikkotyössä vain työpäiviltä vai viideltä päivältä viikossa, miten suhtaudutaan määräaikaisen työsuhteen pituuteen, jos se on sidottu esimerkiksi tietyn urakan tai projektin päättymiseen, voiko avustuksen enimmäisaika alkaa joissain tilanteissa alusta tai miten työmatkaan käytettävä aika arvioidaan? Lain muutos edellyttää muutoksia työttömyyskassojen käyttämiin

24.8.2016

maksatusjärjestelmiin, yksityiskohtaista ohjeistusta ja perusteellista koulutusta. Jos säännös tulee voimaan vuoden 2017 alusta, toimeenpanojärjestelmälle jätetään huomattavan vähän aikaa valmistautumiseen.

Lyhytkestoinen yritystoiminta

Esityksessä ehdotetaan, että enintään kaksi viikkoa kestävä yritystoiminta ei estäisi työttömyyspäivärahan maksamista, vaan yritystoiminnan tulot soviteltaisiin. TE-toimisto ei myöskään ottaisi kantaa yritystoiminnan pää- ja sivutoimisuuteen näissä tilanteissa.

Yhteisjärjestö toteaa, että esityksen hyvänä puolena on, että se osaltaan hälventää sitä siinänsä varsin yleistä ja usein aiheellista pelkoa, että yritystoiminnan harjoittaminen vaarantaa aina työttömyysetuuden saamisen. Hyvänä pidetään myös sitä, että esityksessä pyritään kohtelemaan yrittäjätoimintaa samalla tavoin kuin kohdellaan palkkatyötä.

Työttömyyskassojen tulisi jatkossa tunnistaa, milloin yritystoiminta katsotaan alkaneeksi ja milloin sen katsotaan päättyneen, jotta ne voisivat tietää, onko yritystoiminta kestänyt enintään kaksi viikkoa vai kauemmin. Yhteisjärjestö kiinnittää huomiota siihen, että yritystoimintaa harjoitetaan paitsi pienimuotoisina toimeksiantosuhteina, myös erilaisissa yritysmuodoissa. Koska toiminnan päättymisen edellytykset vaihtelevat yritysmuodon mukaan, eri yritysmuodot eivät esityksen jälkeenkään ole keskenään samanarvoisessa asemassa. Yrittäjän työssäoloaika ei voi kertyä tällaisen yritystoiminnan aikana eikä esityksen mukaan myöskään yrittäjän omavastuu-aika kerry enintään kaksi viikkoa kestävästä yritystoiminnan aikana. Näin ollen yrittäjiä ei esityksen jälkeenkään kohdella samalla tavalla kuin palkan-saajia.

Yhteisjärjestö pitää ongelmallisena, miten soviteltava tulo näissä tilanteissa määritellään. Nykyään nimittäin soviteltava tulo on määritelty samalla tavoin kuin verotuksessa. Tällöin on pyritty mahdollisimman pitkään tarkastelujaksoon, mieluiten vahvistettuun verotukseen, jotta yritystoiminnalle tyypilliset tulojen vaihtelut voidaan ottaa huomioon. Yritystoiminnan tuloista voi niin ikään tehdä tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuvat vähennykset. Yritystoiminnalle on tyypillistä, että yrittäjällä on menoja ennen kuin toiminnasta on tuloja. Jos toimintaa harjoitetaan enintään kaksi viikkoa, on hyvin todennäköistä, että tulon hankkimiseksi on tehty ostoja ennen tuota ajankohtaa. Miltei kaikki tulon hankkiminen yritystoimintana edellyttää joko työvälineiden ja/tai tarvikkeiden ostamista. Enintään kaksi viikkoa kestävästä yritystoiminnasta eivät tulotkaan ole ehtineet tuloutua juuri kyseessä olevan kuukauden aikana, joten tarkastelua ei voida nykyäänönsillä ja oikeuskäytännöllä rajoittaa pelkästään kyseisen kuukauden kirjanpitoon. Yhteisjärjestön käsityksen mukaan esityksessä olisi pitänyt harkita, tulisiko työttömyysturvalain 4 luvun 4 §:ään säätää erikseen yritystoiminnan tulon sovittelusta näissä tilanteissa, tai muuttaa laajemmin kaikkea yritystoiminnan tulon sovittelua.

24.8.2016

Yhteisjärjestö ei sinänsä vastusta muutosta, mutta kiinnittää huomiota siihen, että säännöksen toimeenpano edellyttää uutta ohjeistusta ja työttömyyskassojen henkilöstön kouluttamista. Työ- ja elinkeinoministeriö on juuri nimittänyt selvityshenkilöt selvittämään työttömyysturvajärjestelmän muutostarpeita palkkatyön ja perinteisen yrittäjyyden väli-maastossa. Yhteisjärjestön mielestä olisi ollut hyvä ratkaista selvityshenkilöiden työn tulos ja lyhytkestoisen yritystoiminnan käsittely yhtenä kokonaisuutena.

Yhteisjärjestöllä ei ole muilta osin asiassa lausuttavaa.

Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry

Niina Jussila
toiminnanjohtaja
050 911 8511
niina.jussila@tyj.fi